

Religionsskifte av år 2016

Katekesen lär att en kristen ska tolka och tyda allt till det bästa. Det är en bra regel, men den har också sina begränsningar. Drar man den för långt innebär det att man låter sådant passera som inte borde få passera.

När det gäller läran finns motsvarande dubbelhet. Det är en relevant utgångspunkt att inte överdriva innebörden av skillnader som inte har avgörande betydelse. Under kyrkans historia har olika lärouttågningar länge levt sida vid sida i en accepterad mångfald. Den tyske lutherske teologen Rupertus Meldenius (d. 1651) önskade: »Enhet i det väsentliga. Frihet i det oväsentliga. Kärlek i allt». När detta är sagt måste samtidigt konstateras att det ligger en stor fara i att bortse från eller relativisera skillnader i synsätt som, utöver att vara oförenliga, också riskerar att förändra eller omintetgöra den kristna tron. Frågan är just bara vad som är väsentligt och oväsentligt.

De i kyrkan som bekläder ett läroansvar har skyldighet att värna den kristna trons huvudsanningar. I det allra mest väsentliga går det en gräns. Den gränsen har dragits ett flertal gånger genom kyrko- och dogmhistorien där inte minst de ekumeniska koncilierna är utmärkta exempel. Ett ifrågasättande av treenighetsläran och kristologin kan och får aldrig accepteras.

I Svenska kyrkan befinner vi oss vid en sådan gräns. Det som nu diskuteras och ifrågasätts är inte längre detaljer i den kristna tron, utan dess huvudsanningar. Stridslinjen gäller inte enskildheter utan huvudsaken. I dagens Svenska kyrka samsas åsikter och utgångspunkter som är oförenliga. Också från kyrkans ledning kommer ett otydligt tal om »Gud» av vilket relativiserandet av Jesu person och gärning blir en naturlig följd. Till slut måste man fråga om det inte är så att vi står mitt i ett religionsskifte. Till det yttre finns det fortsatt många likheter i språk och uttryckssätt, men själva saken, har den inte förändrats?

Detta är teologins utgångspunkt: Vilar kristen tro på en uppenbarelse som kommer till människan utifrån, eller är utgångspunkten människan, hennes behov och önskningar? Många frågor, exempelvis det inklusiva språket, diskuteras i regel avgränsat, som om den inte hade med denna grundfråga att göra, men då ser man inte vidden.

I den debatt som förs i Svenska kyrkan kan man notera två linjer som båda är konsekvenser av att uppenbarelsen inte tas på allvar. Den ena hållningen säger att man i princip inte kan veta något om Gud. Gud är alltid bortom Gud och sanningen om Gud är alltid större än sanningen om Gud, som en biskop uttrycker saken. Den fördolde och transcendente Guden har aldrig varit mer dold än nu. De olika religionerna är bara människors bilder och vägar. Därmed har egentligen Gud avskaffats som korrektiv, och om allt är mänskliga bilder och vägar, varför då inte löpa linan fullt ut och göra människan till alltings mått, också i religionen?

Den andra hållningen liknar den första i det att den har lämnat uppenbarelsen. Den tar vid i föreställningen om människan som alltings mått, men vill dessutom ge långt gångna direktiv

om vem Gud är och hur man ska tala om honom. Utifrån denna hållning drivs införandet av ett inklusivt språk.

Önskan om ett inklusivt språk är förvisso mer än politiskt korrekt i Svenska kyrkan av idag, men uppfattningen är de facto en absolut särmening inom kristenheten. Detta teologiska omvandlingsprojekt innebär en projektion av människors önskemål om vad Gud skulle vara, snarare än det söker analysera och ta tillvara hur Gud faktiskt har uppenbarat sig.

Kyrkan har ägnat stor möda och människor har offrat sina liv för den uttolkning av tre-enighetsläran och kristologin som fastställdes genom kyrkomötet i Nicea. Det inklusiva språket fördunklar att Gud har uppenbarat sig som Fader och Herre. Det fjärmar språket från trons insikt att Gud är Fader, Son och helig Ande, och det bidrar till språkliga konstigheter och oklarheter.

En god kyrklig teologi bygger på kyrkans erfarenhet. I denna är det uppenbarelsen som är utgångspunkten, en uppenbarelse som kommer *till* människan. Människan är mottagare och objekt, inte centrum. En sådan teologi måste utgå från att Gud har givit språket och att språket förmår att förmedla inte bara mening utan också ord från Gud.

Teologin är beroende av språket. Under främst andra halvan av 1900-talet sökte de postmoderna tänkarna upphäva en realistisk uppfattning av språkets förmåga. Men språkets förmåga bevisas emellertid, trots begränsningar och svårigheter, varje dag genom det faktum att människor kommunicerar, att vi mottar och överför information till varandra på olika sätt. Med en enorm vetenskaplig teoribyggnad, vilken i sanning måste – och av allt fler – betraktas som »*fashionable nonsense*», framhöll postmodernisterna språket som en begränsning, inte ett redskap. Språket kunde inte förmedla information. När texten lämnat författaren levde den sitt eget liv och gav endast upphov till tolkningar där ingen hade företräde framför någon annan. Därmed blir allt endast tolkning och det blir meningslöst att tala om en uppenbarelse.

Språket uttrycker en verklighet men är samtidigt med och formar en verklighet. Kyrkans sätt att kommunicera, i liturgi och förkunnelse, har i betydande utsträckning varit präglad av de bibliska skrifter som vittnar om uppenbarelsen i Jesus Kristus. Utan en fast förankring i denna uppenbarelse har knappast kyrkan något existensberättigande. Denna förankring är orsaken till att hon har något att säga. Ett allmänt »Gudsprat» är vare sig intressant eller relevant, och det är under inga omständigheter kyrkans uppdrag.

När dagens teologi *à la mode* placerar Gud så långt borta att man inte kan veta något om honom, eller när den projicerar en gudsbild som bygger på egna önskningar, då har man lämnat den kristna huvudfåran. Man har fjärmat kyrkan från uppenbarelsen och placerat ideologiska överväganden i dess ställe. Ett sådant bedrägeri kan aldrig tolkas till det bästa. Det vore i så fall ett självbedrägeri.